

HALMA
THE EUROPEAN
NETWORK OF LITERARY
CENTRES

Alain Freudiger

Vecais filozofs

Translation: Astra Skrabane

Senākos laikos viņš ceļoja. Viņš bija redzējis daudzas zemes, valstis, apvidus. Bija kuģojis, kāpis kalnos un arī krustu šķērsu izstaigājis neskaitāmas pilsētas. Cilvēkus viņš bija saticis vairāk nekā vēlējis, viņš bija ticis gandrīz vai ar visas pasaules sabiedrību. Reizēm viņš bija iejaucies Lielās Vēstures satricinājumos, katapultējies gadsimta virpuļos. Viņš bija mīlējis, meklējis, mēģinājis. Galu galā – viņš bija dzīvojis.

Un tad viņš bija sajutis nogurumu, mugura bija salīkusi. Viņš nolēma reizi par visām apstāties, iekārtoties, ļaut izveidoties pieraduma garozai.

Vecais filozofs vairs nenodarbojās ne ar ko citu kā sava dārza kopšanu.

Protams, tas nebija privātais dārzs, filozofija nekad viņam nebija ļāvusi dzīvot pārticībā, un, protams, viņš nekad nebija varējis tikt pie īpašuma. Tomēr viņš irēja no Pilsētas vienu no kooperatīvajiem dārziņiem uz zemes gabala, kur tādu bija simtiem. Sākumā zemes gabals atradās ārpus pilsētas, taču, pilsētai attīstoties, dienas gaismu ieraudzīja jaunas celtnes, un kooperatīvie dārziņi atradās jau dzīvojamā kvartāla pašā centrā.

Vecais filozofs cēlās agri un katru dienu devās apstrādāt savu zemes pleķīti. Tur viņš satika cilvēkus, kas tāpat kā viņš apstrādāja savus dārziņus: maķedoniešu strādnieki, portugāļu ģimenes, veci šveiciešu pāri, jauni ekoloģisti. Tomēr viņš neko daudz par viņiem neinteresējās; viņam pietika, ko darīt dārzā, un bez tam cilvēkus viņš savas agrākās dzīves laikā bija saticis pietiekami daudz.

Ar cilvēkiem bieži vien saistās nepatīkšanas.

Vecajam filozofam ļoti patika begonijas, tās viņš īpaši lutināja. Protams, paša patēriņam viņš audzēja arī pupiņas, tomātus vai salātus – kā visi. Un tad, juzdams vecuma sāpes aizvien vairāk laužam kaulus, viņš ņēmās stādīt arī ārstnieciskos augus, atvēlot dārzā vietu zālīšu platībai. Bet visvairāk viņam patika puķes un eleganti apcirptu krūmu formas: jā, šai lietai viņš bija patiešām pieķēries.

Kāds prieks viņam bija, kad kāds izteica komplimentus viņa dārziņam.

Nu jā, tas gan nenotika bieži, jo viņa tiešie kaimiņi ne vienmēr bija draudzīgi, – pat laipni ne. Vispār viņam ar tiem bija maz kontaktu, tikai sasveicināšanās, pēc tam viņi viens par otru nelikās ne zinīs. Retumis gan kādas īpaši patīkamas vasaras dienas beigās itālis viņu uzaicināja iedzert aperitīvu uz sava zemes gabaliņa, taču arī tad viņi sarunājās maz, aprobežojoties ar saulrieta vērošanu un veiktā darba apceri. Tā tas turpinājās dienu pēc dienas, gadalaiku pēc gadalaika. Viņš kopa savu dārziņu un jutās labi.

Tad kādu dienu viss beidzās.

Patiešām, kādu rītu, kad viņš atstāja dzīvokli, lai dotos uz dārzu, pastnieks atnesa ierakstītu vēstuli. Protams, viņš nojauta ko nepatīkamu, maz iespējams, ka tā būtu kāda laba ziņa. Bet nelaba jušana neko tai lietā nemainītu, tāpēc viņš atvēra vēstuli. Tā bija vēstule no Pilsētas, kas paziņoja, ka saskaņā ar administratīviem apsvērumiem un citiem liktenīgiem argumentiem tiek lauzts kooperatīvo dārziņu zemes nomas līgums, un lēmums stājas spēkā nekavējoši, pēc triju mēnešu brīdinājuma termiņa.

Pavasaris tik tikko bija sācies; protams, tas viņam aiztaupītu pūles sēt. Tomēr vecais filozofs bija kā apstulbis. Kā, viņam tika atņemts dārziņš?

Viņš pārlasīja vēstuli. Pilsēta vēlējās nolīdzināt kooperatīvos dārziņus, lai būvētu jaunu dzīvojamo māju masīvu, kas būtu dzīvošanai draudzīgs un atbilstu visstingrākajām ekoloģijas normām. Urbānisma attīstība bija absolūti nepieciešama, jo pilsētas apkaimei vajadzēja absorbēt nemitīgo jauno iedzīvotāju pieaugumu. Pilsēta kooperatīvo dārziņu zaudētājiem nepiedāvāja kompensācijas; likums to neparedzēja, pie tam pilsēta ievēroja brīdinājuma termiņu – trīs mēneši. Tomēr tiem, kas to vēlētos, tika piedāvāts reģistrēties zemes gabaliņiem jaunajos kooperatīvajos dārzos, ko plānoja veidot tālākā perifērijā zem ātrgaitas šosejas pārvada. Protams, zemes gabaliņš būtu daudz mazāks, tajā nebūtu vietas visiem. Tāpēc, ja kāds vēlējās iegūt jaunu apstrādājamas zemes platību, Pilsēta ieteica pieteikties pēc iespējas ātrāk. Vecais filozofs bija noskaities. Viņš devās uz zemes gabaliņu, purpinādams drūmākās domas. Tur viņš pamanīja tādu kā pulciņu, neparastu lielu šai vietā:

dažādie dārziņu nomātāji dzīvi diskutēja par Pilsētas lēmumu. Izskatījās, ka vecais filozofs nebija vienīgais, kas saņēmis šādu vēstuli. Viņš pievienojās pūlim. Tas bija ļoti satraukts. Neviens nevēlējās atstāt savu zemi. Daži tomēr padevās, jo tur neko nevarēja darīt, tā viņi teica. Citi, gluži pretēji, vēlējās reaģēt, neļaut tā izrīkoties. Citiem bija vienalga, viņi aizbildinājās ar drīzu atgriešanos savā zemē pēc pensijas saņemšanas vai arī ar aiziešanu uz veco ļaužu māju. Tomēr balsis nekļuva klusākas, pūlis vārijās, šūmējās un laiku pa laikam eksplodēja. Vecais filozofs arī negribēja padoties.

Tika norunāts sagaidīt vakaru, lai sapulcinātu pēc iespējas vairāk dārziņu kooperatīva īrnieku un tad kopīgi izlemtu, ko pieklātos darīt.

Diena pagāja īpaši lēni. Vecais filozofs bez lielais aizrautības kopa savu dārziņu. Tomēr viņš arī šo un to pārdomāja.

Vakaram iestājoties, kooperatīvo dārziņu īrnieki, tie, kas bija pavadījuši dienu uz vietas, kā arī tie, kas bija ieradušies pēc garas darba dienas, sanāca kopā lielā pulkā. Viņi runāja; īpaši izcēlās vecais filozofs. Beidzot sapulce sašķēlās; daži atstāja cīņas lauku, tomēr mazs vairākums nolēma un paceltām rokām nobalsoja cīnīties pret Pilsētas lēmumu. Kontini kundze viņu tiesību aizsardzībai piedāvāja iesaistīt advokātu. Salgado vēlējās doties uz Pilsētas Domi, lai pieprasītu tikšanos. Fibišeri ieteica novilcināt laiku un kuplināt opozīciju. Austrālietis Brüss bija gatavs bruņoties, lai aizstāvētu viņu zemes. Milēna, Dans un Gaetāns vēlējās celt trauksmi biedrībās, lai tādējādi aizstāvētu savu lietu. Petresku nosliecās par labu tam, lai rīkotos it kā nekas nebūtu noticis, neņemtu vērā Pilsētas vēstuli un liktu tai pretī vienkāršu inerci. Visbeidzot vecajam filozofam ienāca prātā uzrakstīt protesta vēstuli Pilsētai ar kopiju deputātiem un medijiem, dekonstruējot pašvaldības argumentus un saceļot skandālu ar betonēšanas atmaskošanu, piesaucot par lieciniekiem iedzīvotājus.

Lieta ieguva politisku pavērsienu.

Pilsēta bija gatavojusies uz pretsparu, taču to sanikvoja tas, ka reakcija nekavējoties tika mediatizēta, un vēl pie tam ekoloģiskā pagriezienā. Tā metās argumentētā cīņā pret dumpīgajiem mazdārzniekiem, precizējot ekokvartāla ideju, uzsverot savu vēlmi izveidot jaunus kooperatīvos dārziņus, pastāvot uz nepielūdzamo pilsētas

izaugsmi, pieminot iespējas oponentiem, kas varētu tad izmantot zemes gabaliņus par mazāku cenu nekā iepriekš.

Dažas nedēļas argumenti un pretargumenti bez mitas tika krauti viens otram pretī. Vietējie mediji kāri tvēra ziņas šai lietā. Televīzija izveidoja reportāžu, dodot vārdu oponentiem. Pilsētā tika noorganizētas debates. Lasītāju vēstules appludināja avīžu rubrikas, cilvēki iedegās, iesaistījās, uzbruka viens otram, aizrāvās, apsaukāja cits citu par biezādainiem konservatoriem, bezjūtīgiem betonētājiem, mazattistītiem atpakaļrāpuļiem, aseptizētiem tehnokrātiem, novēlojušamies sešdesmit astotā gada dumpiniekiem, korumpētiem biznesmeņiem.

Dumpīgie dārziņnieki iebilda, ka dārziņi tur bijuši jau pirms pilsētas. Pilsēta atbildēja, ka dārziņi var pastāvēt tikai apbūvētā zonā, jo citādi būtu runa par pavisam ko citu, piemēram, – laukiem. Vecais filozofs toties iebilda, ka dārziņi zināmā mērā Pilsētai nepiederot: tā kā tie nekad nav bijuši apbūvēti, tie drīzāk veidojot lauku paliekas pilsētas iekšienē. Pilsēta apgalvoja, ka tai jau kopš agrīnajiem viduslaikiem esot vara pār laukiem. Vecais filozofs iebilda, ka laukus veidojot neapbūvējamās lauksaimniecības zonas. Pilsēta paziņoja, ka dārziņi neesot vis lauksaimniecības, bet gan urbānisma zona. Vecais filozofs atbildēja, ka tad, kad tie tikuši izveidoti, tā bijusi piepilsētas zona, un, ja tas bija mainījies, tad Pilsētas vainas dēļ, jo tā izpletusies līdz dārziņiem, toties dārziņi no savas puses nekad neesot mēģinājuši iekarot teritoriju un izplesties uz Pilsētas rēķina, iekarojot tās centru; ka līdz ar to visiem ir skaidrs, kurš ir agresors, un kura vaina ir acīmredzama. Pilsēta atteicās ko iebilst un paziņoja, ka šāds arguments esot smieklīgs. Vecais filozofs atgādināja Pilsētai, ka kara laikā publiskie parki un sīkākie apstādījumi bija pārveidoti par dārziem, lai tur audzētu kartupeļus, un ka mērķis un zonējums nemaz neesot tik cieši noteikti.

Beidzot Pilsēta pagura, izstājās no cīņas un ķērās pie darbības; tās pusē bija likums, tāpēc tā uzlaida kooperatīva dārziem būvmašīnas.

Īrnieku vidū daudzi, cīņas nogurdināti un zaudējuši dūšu, pameta cīņas lauku, vai nu pieņemot Pilsētas nosacījumus un jaunu dārziņu zem ātrgaitas šosejas, vai nu aiz

noguruma pavisam atsacījās no domas par dārziņu. Tomēr mazs grupas kodols atteicās piekāpties.

Vajadzēja lemt, kā rīkoties, pie tam ātri.

Fibišeri teica, ka, ja dārziņus apstādītu ar tūju dzīvžogu tāpat kā dzīvojamos kvartālus, tie tiktu paslēpti, un, iespējams, Pilsēta, tos neredzot, aizmirstu par to pastāvēšanu. Milēna, Dans un Gaetāns vēlējās pieķēdēties krūmiem un pupu stīgām, lai aizkavētu mašīnas uzsākt darbu. Austrālietis Brūss vēlējās pagriezt attīstības gaitu pretējā virzienā un mudināt pilsētniekus atgriezties pie zemes; ja katrs no viņiem kļūtu par dārzkopī, Pilsēta kā uz burvju mājienu izzustu, un tās nelikumīgā vara tāpat. Kontini kundze ierosināja veidot gaisa dārzus; tādējādi mašīnas nevarētu tos aizsniegt. Salgado vēlējās nodedzināt zemi, lai tur nekas nepaliktu pāri, un lai Pilsētas uzvara būtu tās sakāve. Petresku ieteica nedarīt neko, jo nekas neesot stiprāks par inerces spēku.

Vecais filozofs šai apvienībā beidzot ņēma virsroku ar piedāvājumu atdalīties no Pilsētas, sastādot Neatkarības deklarāciju.

Kooperatīvie dārziņi ar šo dienu svinīgi sevi pasludināja par neatkarīgiem. Vecais filozofs tika ievēlēts par jaunās Valsts prezidentu. Jaunā Valsts nekavējoties pasludināja par nelikumīgu visu Pilsētas būvdarbu mašīnu klātbūtni savā teritorijā un piebilda, ka tā tiek interpretēta kā agresija.

Kooperatīvie Dārziņi, kļuvuši neatkarīgi, tātad, vairs nebija Pilsētas sastāvā. Tomēr, atrauti no pilsētas, viņi vairs nebija arī dārziņi, bet gan zeme: izejot no šī paradoksa, Petresku paziņoja, ka viņi tomēr esot zaudējuši; tagad viņiem esot zeme, valsts, tēvzeme, taču dārziņu vairs neesot. Brūss bilda, ka viņu jaunā Valsts būšot ekskluzīvi lauksaimnieciska. Bet Petresku atbildēja, ka lauksaimniecība neesot tas pats, kas dārzkopība. Flibiskēri jautāja, kur viņi turpmāk iegādāšoties sēklas un dārza rīkus. Kontini kundze atbildēja, ka vajadzētu nodibināt diplomātiskās attiecības ar citām Valstīm un veidot ar tām tirdzniecības saites. Salgado teica, ka neviena nopietna Valsts nevēlēšoties atzīt Kooperatīvos Dārziņus. Kontini kundze teica, ka tad būtu jārēķinās ar mazāk nopietnām Valstīm, - Transnistriju, Kaimanu salām vai Vatikānu. Milēna, Dans un Gaetāns papildspēku iegūšanai piedāvāja celt trauksmi biedrību,

skvoteru, autonomistu un ekoloģistu vidū; cilvēku ķēde ar spēku aizkavētu mašīnu ienākšanu, un daži aizstāvībai sviesti bruģakmeņi pierādītu jaunās Valsts vēlmi aizstāvēties. Fibišeri jautāja, kur lai viņi tagad dzīvo, jo dārziņu mājiņas neesot diez ko ērtas, lai tajās dzīvotu visu gadu. Kontini kundze atbildēja, ka vajadzētu padomāt par izturīgāku māju būvniecību, un tādā veidā varētu nonākt pie sava veida Pilsētas-valsts-dārza. Petresku teica, ka tā viņi būtu zaudējuši, jo tas apbrīnojami līdzinātos ekokvartālam, ko vēlējās būvēt Pilsēta.

Beidzot diskusijas pārtrauca iedarbinātās mašīnas: buldozeri, betonētāji un arklībruka virsū jaunajai Valstij. Mediji tika brīdināti, policijas kordons neļāva iekļūt teritorijā, un, neskatoties uz vairāku pilsētas iedzīvotāju atbalstu, dažās minūtēs neatkarīgo pretošanās tika sagrauta.

Jaunā Valsts uzvarēta gulēja zem kāpurķēžu slīdēm, betona vagām un arklībruka apvērsta zemes. Sarūgtināti, uzvarēti, vīlušies Petresku, austrālietis Brūss, Flībiskēri, Kontini kundze, Salgado, Milēna, Dans un Gaetāns, kā arī vecais filozofs bija padevušies. Kooperatīvo dārziņu neatkarība vairs bija tikai atmiņas.

Atmiņas par šo sakāvi ilgi dzīvoja tās varoņos; viņi zaudēja kontaktu viens ar otru, daži saīga un ierāvās sevī, citi atstāja pilsētu; neviens nepieņēma jaunus nosacījumus, neviens nepieņēma zemes gabaliņu zem šosejas.

Kad sarūgtinājums par sakāvi bija rimis un kad ekokvartāla būvniecības darbi bija apstājušies, vecais filozofs laiku pa laikam atgriezās savā vecajā zemes pleķītī – naktīs, nedēļas nogalēs.

Viņam bija ideja; tur apakšā, zem zemes gabala viņš raka un stiprināja nevienam neredzamu alu – pazemes dārzu: tur viņš audzēs sēnes.

This sample translation was done during the HALMA grant of the author Alain Freudiger at the International Writers´and Translators´House in Ventspils in the month of May 2010.

The original “Le vieux philosophe” was translated by Astra Skrabane.

HALMA The European Network of Literary Centres e.V. 2010

www.halma-network.eu

mail@halma-network.eu